

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ
ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ
Α. Φλωρόπουλου
για μαθητές με απαιτήσεις

30
ΧΡΟΝΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

<http://www.floropoulos.gr> - email: info@floropoulos.gr

• ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ: Βερανζέρου 6, Πλατεία Κάνιγγος, Τηλ.: 210-38.14.584, 38.02.012, Fax: 210-330.42.42
• ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: Α. Βουλιαγμένης 244 (μετρό Δάφνης), Τηλ.: 210-9.76.76.76, 9.76.76.77

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
(ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ)
Β' ΛΥΚΕΙΟΥ**

Σάββατο 24 Φεβρουαρίου 2024

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

Θέμα Α1

α. σχολ. βιβλ. σελ. 20: «Με τη συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774) μεταξύ της Ρωσίας και της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, τα χριστιανικά –ελληνικά– πλοία προστατεύονταν από τη ρωσική ισχύ και έτσι ευνοήθηκε η ραγδαία ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους.»

β. σχολ. βιβλ. σελ. 26: «Το 1866 άρχισε στο Λαύριο τις εργασίες της μία γαλλο-ιταλική εταιρεία (Σερπιέρι-Ρου) με στόχο την εξαγωγή μεταλλεύματος όχι μόνο από τα υπόγεια κοιτάσματα αλλά και από τις “σκωρίες”, τα υλικά που είχαν συσσωρευτεί εκεί στη διάρκεια των αιώνων εκμετάλλευσης των ορυχείων κατά την αρχαιότητα. Η τεχνολογία της εποχής επέτρεπε την απόσπαση μεταλλεύματος από αυτά τα κατάλοιπα.»

γ. σχολ. βιβλ. σελ. 23-24: «Από τα πολλά προβλήματα που κληροδότησε η οθωμανική κατοχή στο νέο ελληνικό κράτος, ξεχώριζε για την έκταση, τη σημασία και την πολυπλοκότητα του το ζήτημα των “εθνικών γαιών”. “Εθνικές γαίες” ήταν οι ακίνητες, οι κτηματικές ιδιοκτησίες των Οθωμανών στις περιοχές που περιήλθαν στον έλεγχο του ελληνικού κράτους. Η γη αυτή ανήκε είτε στο οθωμανικό δημόσιο είτε σε μουσουλμανικά ιδρύματα είτε σε ιδιώτες, ως ιδιοκτησία ή ως δικαίωμα νομής (εκμετάλλευσης).

Οι περιουσίες αυτές περιήλθαν στην κυριότητα του ελληνικού κράτους «επαναστατικά δικαίω». Για τις ελληνικές επαναστατικές κυβερνήσεις αποτέλεσαν το πρώτο και, ουσιαστικά, το μόνο κεφάλαιο στη διάρκεια του πολέμου, γι' αυτό και χρησιμοποιήθηκαν ως υποθήκη για τη σύναψη δανείων ή ως μέσα εξασφάλισης εσόδων, μέσω της εκποίησης τους. Η έκταση των γαιών αυτών μπορεί να υπολογιστεί μόνο κατά προσέγγιση, καθώς το σχετικό με την έγγαιο ιδιοκτησία οθωμανικό καθεστώς ήταν περίπλοκο, όπως και οι μηχανισμοί απογραφής των περιουσιακών στοιχείων. Υπολογίζεται ότι η έκταση των εθνικών κτημάτων ανερχόταν χονδρικά σε 4.000.000 έως 5.000.000 στρέμματα.»

Θέμα Α2

1. γ
2. α
3. δ
4. δ
5. δ

Θέμα Β1

α. σχολ. βιβλ. σελ. 18: «Στις εισαγωγές τα αγροτικά είδη αντιπροσώπευαν σταθερά το 1/3 (σε αξία) του συνόλου. Στην πρώτη θέση βρίσκονταν τα δημητριακά, το σιτάρι ιδιαίτερα, καθώς η εγχώρια παραγωγή δεν ήταν σε θέση να καλύψει τις επισιτιστικές ανάγκες του πληθυσμού. Στα βιομηχανικά προϊόντα που

εισάγονταν κυριαρχούσαν τα υφάσματα και τα νήματα, ενώ προοδευτικά μεγάλωναν τα ποσοστά των ορυκτών (άνθρακας), της ξυλείας, των χημικών προϊόντων και των μηχανημάτων.»

β. σχολ. βιβλ. σελ. 22: «Οι πρωτοβουλίες και οι συγκροτημένες προσπάθειες για την είσοδο της ελληνικής ναυτιλίας στην εποχή του ατμού ξεκίνησαν μετά τα μέσα του 19ου αιώνα. Τα κεφάλαια που χρειαζόνταν για την κατασκευή ή την αγορά και τη συντήρηση των ατμοπλοίων ήταν σημαντικά, με αποτέλεσμα να ανατραπούν οι παραδοσιακές εφοπλιστικές σχέσεις που ίσχυαν για τα ιστιοφόρα και να αναζητηθούν κεφάλαια μέσω εταιρειών και ισχυρών επιχειρηματικών σχημάτων. Το κράτος, οι τράπεζες (η Εθνική Τράπεζα ιδιαίτερα) και οι εκτός συνόρων ομογενείς συμμετείχαν ενεργά σ' αυτές τις πρωτοβουλίες. Παρ' όλα αυτά, η περιορισμένη διαθεσιμότητα κεφαλαίων και ο αυξημένος επιχειρηματικός κίνδυνος ανέστειλαν την ανάπτυξη της ελληνικής ατμοπλοΐας. Η παρουσία της άρχισε να γίνεται αισθητή μόλις την τελευταία δεκαετία του 19ου αιώνα. Τα 97 ελληνικά ατμόπλοια του 1890 έγιναν 191 το 1901 και 389 το 1912. Η ανάπτυξη αυτή στηρίχθηκε στην κυριαρχία Ελλήνων επιχειρηματιών στις μεταφορές στην περιοχή του Δέλτα του Δούναβη αλλά και στην κίνηση στο ίδιο το ποτάμι.»

Θέμα Β2

α. σχολ. βιβλ. σελ. 24: «Γενικότερα, οι τάσεις οδηγούσαν στον πολυτεμαχισμό των εθνικών γαιών σε μικρές ή μεσαίες ιδιοκτησίες και όχι στη συγκέντρωση μεγάλων κτημάτων στα χέρια λίγων κεφαλαιούχων. Αυτό ίσως να οφειλόταν στην έλλειψη μεγάλων κεφαλαίων αλλά και στην τάση απόκτησης ακίνητης περιουσίας στις πόλεις, στην Αθήνα ιδιαίτερα. Η απόκτηση μεγάλης έγγειας ιδιοκτησίας δεν ήταν στις προθέσεις των πλουσίων, γεγονός που άμβλυνε τις αντιθέσεις και δεν επέτρεψε να αναπτυχθούν σημαντικές κοινωνικές εντάσεις γύρω από το πρόβλημα των εθνικών γαιών. Ταυτόχρονα, η δημιουργία μικρών ιδιοκτησιών, ευπρόσβλητων στις κρίσεις, έκθετων στις διαθέσεις της αγοράς και στις φορολογικές πιέσεις, ευνόησε την ανάπτυξη ενός συστήματος πολιτικής προστασίας: οι τοπικοί πολιτευτές αναλάμβαναν να περιορίσουν τις ασκούμενες πιέσεις, παρεμβαίνοντας στους κυβερνητικούς μηχανισμούς του κράτους. Επρόκειτο για ένα ρόλο ανάλογο μ' εκείνον των προεστών κατά την προεπαναστατική περίοδο.»

β. σχολ. βιβλ. σελ. 25: «Η απουσία βαριάς βιομηχανίας στην Ελλάδα περιόριζε το ενδιαφέρον για εκμετάλλευση του υπεδάφους. Οι δραστηριότητες στο χώρο αυτό είτε αποσκοπούσαν σε εξαγωγές, είτε στην εξυπηρέτηση των περιορισμένων τοπικών αναγκών. Για τις τελευταίες, οι δραστηριότητες των λατομείων και η παραγωγή οικοδομικών υλικών είχαν τον πρώτο λόγο. Για τις εξαγωγές, το βάρος έπεσε σε μεταλλευτικά προϊόντα που τα ισχυρά βιομηχανικά κράτη της Δυτικής Ευρώπης χρησιμοποιούσαν ως πρώτες ύλες στη μεταλλουργία τους. Τα προϊόντα αυτά εξάγονταν ακατέργαστα, σε μορφή μεταλλεύματος, ή μετά από στοιχειώδη μόνο επεξεργασία.»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

Θέμα Γ1

σχολ. βιβλ. σελ. 25

Η οριστική αντιμετώπιση του προβλήματος των εθνικών γαιών έγινε με νομοθετικές ρυθμίσεις κατά την περίοδο 1870-1871 τις οποίες, σύμφωνα με το παράθεμα, έφερε προς ψήφιση στην βουλή ο υπουργός Οικονομικών της κυβέρνησης Κουμουνδούρου, Σωτηρόπουλος. Στόχος των νομοθετημάτων ήταν να εξασφαλιστούν κατά προτεραιότητα οι ακτήμονες χωρικοί, με την παροχή γης, απαραίτητης για την επιβίωσή τους. Ταυτόχρονα, το κράτος προσπαθούσε να εξασφαλίσει, μέσα από τη διαδικασία της εκποίησης, τα μεγαλύτερα δυνατά έσοδα, που θα έδιναν μια ανάσα στο διαρκές δημοσιονομικό αδιέξοδο. Οι στόχοι ήταν αντιφατικοί και στην πραγματικότητα μόνο ο πρώτος επιτεύχθηκε σε ικανοποιητικό βαθμό.

Σύμφωνα με τις σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις και συγκεκριμένα, όπως αναφέρει το παράθεμα, με τους νόμους ΥΛΑ΄ (431) της 25ης Μαρτίου 1871, ο οποίος ρύθμιζε τη διανομή, και ΤΟς΄ (376) της 24ης Μαρτίου 1871, ο οποίος ρύθμιζε τις εμφυτεύσεις που είχαν γίνει επί των εθνικών γαιών, οι δικαιούχοι (με προτεραιότητα όσοι ήταν ήδη κάτοχοι εθνικών γαιών) ήταν οικογενειάρχες, ενήλικες Έλληνες πολίτες, χήρες και ανήλικα ορφανά επί των «μη πεφυτευμένων» γαιών, ενώ το κράτος θα διατηρούσε τα δάση και όσα οικόπεδα στις πόλεις τού ήταν χρήσιμα. Οι δικαιούχοι αγρότες θα μπορούσαν να αγοράσουν όση γη ήθελαν, με ανώτατο όριο τα 80 στρέμματα για ξηρικά εδάφη και τα 40 στρέμματα για αρδευόμενα. Επιπλέον, με τον νόμο ΤΠς΄ (386) οι καλλιεργητές μπορούσαν να εξαγοράσουν τα δικαιώματα του κράτους για τη μη δενδροφυτευμένη γη, καταβάλλοντας το ποσό της αξίας της την ημέρα της δημοσίευσης του νόμου.

Από το 1870 ως το 1911 διανεμήθηκαν 2.650.000 στρέμματα με 370.000 παραχωρητήρια, γεγονός που επιβεβαιώνει και το παράθεμα, πράγμα που δείχνει ότι οι φιλοδοξίες ή οι δυνατότητες των αγροτών για απόκτηση καλλιεργήσιμης έκτασης ήταν περιορισμένες αλλά και ο πολυτεμαχισμός της γης ήδη μεγάλος. Πρέπει να επισημανθεί ότι για τις περιοχές που χαρακτηρίζονταν ως φυτείες, ελαιόδεντρα και αμπέλια, ο μέσος όρος έκτασης των ιδιοκτησιών ήταν σαφώς μικρότερος εκείνων που προορίζονταν για καλλιέργεια δημητριακών.

Επρόκειτο όμως για σημαντική διανομή καλλιεργήσιμων γαιών, ιδιαίτερα αν συγκριθεί με τα 600.000 στρέμματα εθνικών γαιών που είχαν διανεμηθεί τα προηγούμενα χρόνια, από το 1833 μέχρι το 1870. Ωστόσο, όπως επιβεβαιώνει και το παράθεμα, μόνο το 50% με 55% περίπου του αντιτίμου των παραχωρούμενων γαιών, οι οποίες ήταν συνολικής αξίας 90.000.000 δραχμών, πληρώθηκε τελικά στο κράτος από τους αγοραστές της εθνικής αυτής ιδιοκτησίας, καθιστώντας την αξιολόγηση των ωφελειών για το δημόσιο ταμείο αντιφατική, εφόσον ήταν κατώτερες των προσδοκιών.

Θέμα Δ1

σχολ. βιβλ. σελ. 25-26

Η Ελλάδα, έστω και στις περιορισμένες διαστάσεις της του 19ου αιώνα, είχε ικανοποιητική ποικιλία κοιτασμάτων, συνήθως όμως σε μικρές ποσότητες. Η ενθάρρυνση της μεθοδικής τους εκμετάλλευσης στις αρχές της δεκαετίας του 1860 με νομοθεσία που επέτρεπε την «εκχώρηση» μεταλλευτικών δικαιωμάτων με ευνοϊκούς όρους, προκάλεσε τη ραγδαία εξέλιξη του κλάδου. Συγκεκριμένα, η νομοθεσία του 1861 και η τροποποίησή της το 1867 οδήγησε σε έναν μεταλλευτικό πυρετό, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει το παράθεμα, όλες τις κοινωνικές τάξεις. Υπήρχε διάχυτη η πεποίθηση ότι η εκμετάλλευση των μεταλλείων θα φέρει αμύθητα κέρδη, αντίληψη που ενισχύθηκε από τα μεταλλεία του Λαυρίου και τη ζήτηση που είχε η μεταλλευτική εκμετάλλευση στις διεθνείς αγορές, εξηγεί η Λήδα Παπαστεφανάκη στο παράθεμα. Την ίδια εποχή το ενδιαφέρον για μεταλλευτικά και οικοδομικά υλικά είχε ενισχυθεί εξαιτίας διαφόρων συγκυριών, όπως ήταν π.χ. τα έργα για τη διάνοιξη της διώρυγας του Σουέζ (έργο που ολοκληρώθηκε το 1869) αλλά και το ίδιο το άνοιγμα της διώρυγας, που αναβάθμισε συνολικά την Ανατολική Μεσόγειο. Παρά όμως τις γενικές προσδοκίες και τον πολύ μεγάλο αριθμό αιτήσεων που κατατέθηκαν στο υπουργείο Εσωτερικών στην οκταετία 1867-1875 (1.686 αιτήσεις), μόνο στο ¼ από αυτές δόθηκαν άδειες, όπως σχολιάζεται στο παράθεμα. Χαρακτηριστικό επίσης είναι το γεγονός ότι στο ίδιο χρονικό διάστημα από τις πρώτες 29 επιχειρήσεις που συγκροτήθηκαν, μόνο 4-5 προχώρησαν σε εκμετάλλευση του υπεδάφους. Από αυτές ξεχωρίζουν η «Γαλλική Εταιρεία Μεταλλείων Λαυρίου», η «Ελληνική Εταιρεία Μεταλλείων Λαυρίου», τα θειορυχεία «Μελά» στη Μήλο και η «Ελληνική Μεταλλευτική Εταιρεία».